

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Ιστορία της πόλης και της πολεοδομίας

Ενότητα 4: Οι πολυάριθμοι συνοικισμοί του νέου
ελληνικού κράτους, 19ος αι.

Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά

Σχολή Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και
Νέων Τεχνολογιών

Γενικά

Οι πολυάριθμοι συνοικισμοί αποτελούν ειδική κατηγορία αστικών συγκεντρώσεων. Η ίδρυσή τους στόχευε στην εγκατάσταση Ελλήνων από περιοχές υπό οθωμανική κυριαρχία ή πληθυσμού που υποχρεώθηκε σε μετοικήσεις στη διάρκεια του πολέμου της Ανεξαρτησίας, στην εγκατάσταση πληθυσμού για την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας, σε μετοικήσεις λόγω φυσικών καταστροφών (σεισμών), κ.λπ.

Ο τρόπος δημιουργίας των συνοικισμών (19^{ος} αι.) (1/2)

- Οι πολυάριθμοι συνοικισμοί αποτελούν ειδική κατηγορία αστικών συγκεντρώσεων. Η ίδρυσή τους αποσκοπούσε στην εγκατάσταση Ελλήνων από περιοχές υπό οθωμανική κυριαρχία ή πληθυσμού που υποχρεώθηκε σε μετοικήσεις στη διάρκεια του πολέμου της Ανεξαρτησίας, στην εγκατάσταση πληθυσμού για την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας, σε μετοικήσεις λόγω φυσικών καταστροφών (σεισμών), κ.λπ. Η δημιουργία τους προβλεπόταν από ειδικά Διατάγματα μέχρι τη θέσπιση το 1866 του Νόμου που αφορούσε όλη την επικράτεια.
- Συνήθως πρόκειται για νέους οικισμούς ή για επεκτάσεις παλαιών πόλεων. Οι συνοικισμοί δημιουργήθηκαν σε περιοχές όπου το κράτος κατείχε εθνική γη, με βάση ένα απλό μηχανισμό: το κράτος παραχωρούσε δωρεάν ή πωλούσε οικόπεδα με χαμηλό τίμημα στους μελλοντικούς οικιστές, με την προϋπόθεση ότι εκείνοι θα οικοδομούσαν και θα εγκαθίσταντο μέσα σε προσδιορισμένο χρονικό διάστημα.

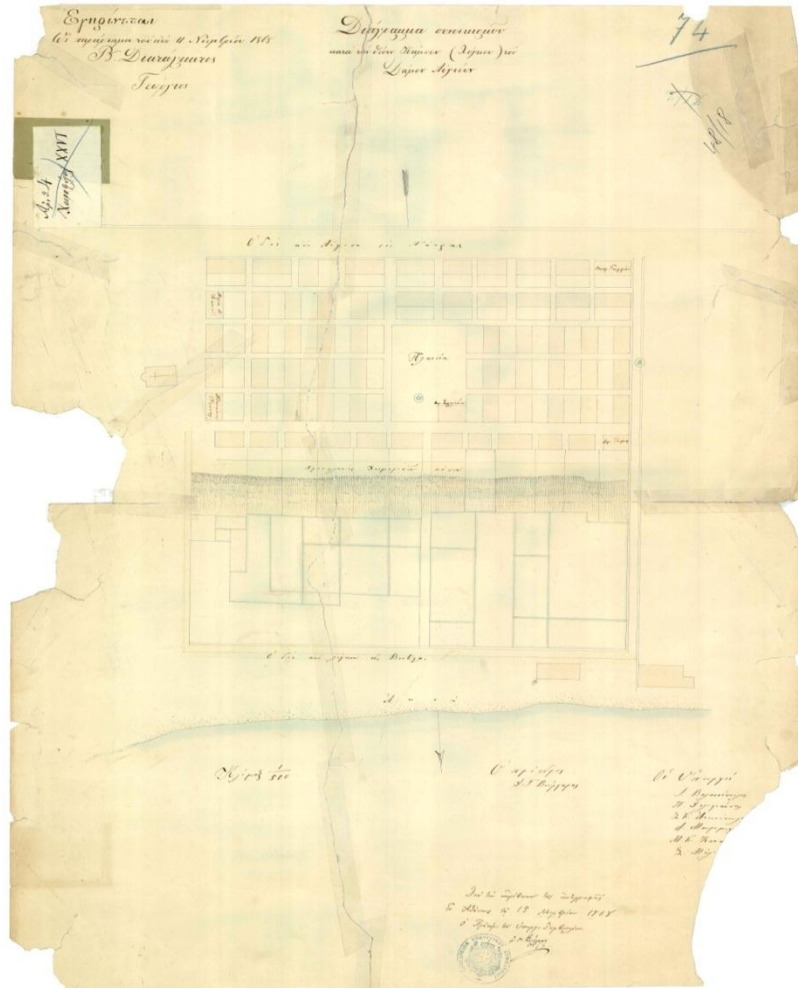
Ο τρόπος δημιουργίας των συνοικισμών (19^{ος} αι.) (2/2)

- Μέχρι το 1866, που ρυθμίστηκαν τα ζητήματα σε γενικότερο πλαίσιο, τους όρους της ίδρυσης ενός εκάστου συνοικισμού προσδιόριζαν ειδικά Διατάγματα. Αυτά έθεταν ως προϋπόθεση για τον συνοικισμό την έγκριση του σχεδίου του.
- Το 1866 ρυθμίστηκαν σε επίπεδο επικράτειας τα ζητήματα τα σχετικά με τη δημιουργία των συνοικισμών, αυτά που μέχρι τότε οριζόταν κατά περίπτωση με διατάγματα ή νόμους. Είναι προφανές ότι είχαν πλέον μεταφερθεί αρμοδιότητες σε τοπικό επίπεδο, αφού η επιτροπή που γνωμοδοτούσε για τον τόπο του συνοικισμού αποτελείτο από τη διοικητική αρχή, τον Οικονομικό Έφορο, τον αρμόδιο μηχανικό, τον Δήμαρχο, τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου και ένα ιατρό. Η έκταση των οικοπέδων που δινόταν δωρεάν οριζόταν μεταξύ 300 και 600 βασιλικών τετραγωνικών μέτρων. Προτεραιότητα στη διανομή των οικοπέδων είχαν οι μέχρι τότε κάτοικοι μεταφερόμενων οικισμών, συνήθως της ενδοχώρας, οι οποίοι μετοικούσαν στους συνοικισμούς. Αν μέσα στην έκταση του συνοικισμού υπήρχαν ιδιόκτητα οικόπεδα, αυτά περιέρχονταν στο δημόσιο προς διάθεση, ενώ ο ιδιοκτήτης τους λάμβανε ως αποζημίωση δύο οικόπεδα του συνοικισμού και το υπόλοιπο σε χρήμα, λαμβανομένης υπόψη της αξίας που είχε η γη πριν τη σύσταση του συνοικισμού.

Συνοικισμοί

Κυλλήνη
Χίων στον Πειραιά
Ψαρριανών στην Ερέτρια
Ελαφώνησος
Υδραίων στον Πειραιά
Συνοικισμός των κατοίκων του χωριού Βορλοβά (Μέγας Κωνσταντίνος, σήμερα Άγιος Κωνσταντίνος)
Συνοικισμός Σπαρτιατών (Μανιατών) στο Πεταλίδι
Τραχήλι δήμου Πτελεατών
Συνοικισμός Θρακοβουλγάρων και Σέρβων
Αποικισμός Κρητών
Συνοικισμός Σινάνου (Μεγαλόπολη)
Νέα Κόρινθος
Μάραθο Τριφυλίας
Λάλα Ηλείας
Παραλία Καλαμών (Καλαμάτας)
Κατάκολο
Αλόνησος (μετοίκηση στην παραλία)
Καστρί Λοκρίδος (όπου η αρχαία Λάρυμνα)
«Κρυαρόβρυσι» δήμου Αιγέων (Λόγγος Αιγίου)
Συνοικισμός στο δήμο Ασωπού της επαρχίας Επιδαύρου Λιμηράς (Πλύτρα)
Παραλία Κυπαρισσίας
Συνοικισμός στο δήμο Ποταμίων επαρχίας Κυθήρων
Συνοικισμός στο δήμο Παμίσου
Συνοικισμός των κατοίκων Καστρίου, Δελφών Ξηροπηγάδου κ.λπ. (όπου η αρχαία Κίρρα της Παρνασσίδος)

Συνοικισμός Λόγγου Αιγίου

Πηγή: Αρχείο χαρτών ΥΠΕΚΑ

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά. «Ιστορία της πόλης και της πολεοδομίας. Οι πολυάριθμοι συνοικισμοί του νέου ελληνικού κράτους, 19ος αι.». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/CULTURE118>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Αρχειακές πηγές:

- Γενικά Αρχεία του Κράτους /Κεντρική Υπηρεσία:
 - το Αρχείο Σχεδίων Πόλεων,
 - το Αρχείο της Γραμματείας/Υπουργείου επί των Εσωτερικών,
 - το Αρχείο της Γραμματείας/Υπουργείου επί των Οικονομικών,
 - το Αρχείο της Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

- Γενικά Αρχεία του Κράτους/Αρχεία νομών
- Αρχεία Υ.Π.Ε.Κ.Α.
- Αρχεία Δήμων, Πρακτικά δημοτικών συμβουλίων
- Αρχεία συμβολαιογράφων
- Εφημερίδες

